

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Michaela Večeřová

Téma a rozsah práce: Taktické postupy překonávání lživé výpovědi (78 s)

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2020

Aktuálnost tématu

Jako téma své diplomové práce si autorka zvolila taktické postupy překonávání lživé výpovědi. Zvolené téma lze považovat za teoreticky i prakticky relevantní. Představuje klasickou otázku kriminalistiky, která neztrácí na aktuálnosti ani dnes. Možná právě naopak, neboť v případech důkazní nouze, kdy stojí výpověď pachatele proti výpovědi poškozeného, mohou taktické postupy překonávání lživé výpovědi přispět k odhalení pravdy.

Náročnost tématu

Taktické postupy překonávání lživé výpovědi reprezentují téma, na jehož řešení participuje kromě kriminalistiky hned několik vědních disciplín, např. trestní právo a forenzní psychologie. Zahrnuje teorii o lži či mystifikaci a také otázky odhalování lži. Současně subsumuje i problematiku osobnosti lháře, jejich typů atp. Z nastíněného je zřejmé, že jde o náročné téma, a to v rovině teoretické i v rovině praktické. Současně jde o prominentní téma zkoumání. Aktuální výzkumy generují značné množství poznatků. Po metodologické stránce práce využívá teoretické metody, zejména určitou analýzu a dále komparaci. Autorka mapuje různé úhly pohledu na taktické postupy překonávání lživé výpovědi a místy kriticky interpretuje jejich přínos pro praxi.

Hodnocení práce

Cíl práce definuje autorka v úvodu: „Cílem mé práce je tedy analyzovat, jakými způsoby lze lživou výpověď detekovat podle různých projevů chování osoby, ať už verbálních, neverbálních či paraverbálních, a jak takové lživé výpovědi předcházet, popřípadě ji následně překonat při vyšetřování trestné činnosti.“ Vymezení cíle považuji za adekvátní. Mohu konstatovat, že autorka se takto vytyčený cíl snaží naplnit. Ve své práci sumarizuje vybrané poznatky k tématu. Strukturuje téma do šesti hlavních kapitol, které ve vnitřním členění nabízejí poměrně široký, extenzivní záběr problematiky (fenomén lži, výslech, detekce lži ve vyšetřování trestné činnosti, lživá výpověď, taktické postupy překonávání lživé výpovědi, zvláštní metody detekce lži). Popsaná strukturace práce umožňuje postihnout vybrané aspekty problematiky. Některé textové části se však jeví jako irelevantní, neboť mají spíše charakter hesla (viz např. kapitola „sebeklam na str. 10). Koncepce práce klade důraz na širší záběr, důsledkem tohoto extenzivního pojetí je poněkud povrchní explikace problematiky. Výkladové pasáže jsou však psány srozumitelně a bez zásadních věcných chyb či podstatných nepřesností. Pozitivně také hodnotím snahu autorky komentovat otevřené otázky a zaujímat vlastní stanoviska. Jazyková a stylistická úroveň práce včetně úpravy splňuje stanovené požadavky.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Práci hodnotím jako deskriptivní, rekapitulující často učebnicové notoriety. Uvítala bych, kdyby se autorka více věnovala současným mezinárodním výzkumům o odhalování lži a jejich využití při vyšetřování trestné činnosti. Rovněž odkazy na seminární práci studentů bych raději nahradila jinými relevantními zdroji. K práci uplatňuji následující hlavní připomínku: působí dojmem, že byla šita horkou jehlou. Prezentuje mnoho problémů, ale ty jsou pouze letmo popsány. (Viz např. pseudovzpomínky, které autorka dává do souvislosti s „příliš sebevědomým chováním orgánů činných v trestním řízení a přehlížením důkazů“, aniž by toto blíže vysvětlila. str. 32) Oceňuji však snahu autorky o akcentaci psychologických stránek zadání. Při obhajobě doporučuji zodpovědět následující otázky:

1. Objasněte faktory a okolnosti, které ovlivňují ochotu vypovídat pravdivě a úplně.
2. V DP zmiňujete tzv. falešné vzpomínky označované též jako pseudovzpomínky. Vysvětlete podstatu jejich vzniku. Které znaky ukazují na falešné vzpomínky? Co označuje výraz „recovered memories“?

Předloženou diplomovou práci doporučuji k závěrečné obhajobě.

Předběžně navrhuji klasifikaci stupněm dobře.

V Praze 14. 5. 2020

doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.